

rezultate. Naime spoznat je širok krug korisnika i ciljanih skupina djelovanja pedagoga, kako onih muzejskih tako i arhivskih. Nažalost, nismo bili u mogućnosti prikazati rad edukatora u knjižničnim ustanovama, s obzirom na naknadno odustajanje pozvanoga izlagača, ali je velik uspjeh to što je edukacijski rad u AKM-zajednici dobio svoje prvo predstavljanje na 17. po redu AKM-ovu skupu.

Mnogo se govorilo o obujmu poslova koje jedan pedagog/edukator/komunikator mora obavljati, a prepoznata je i važnost njegova postojanja u svakoj pojedinoj baštinskoj ustanovi. S obzirom na veliko zadovoljstvo sudionika, posebno praktičnim dijelom programa, nadamo se kako ovo nije jedina radionica na temu edukacije te kako će se njome mnogo više i detaljnije baviti sljedeći skupovi, a u konačnici (i u sve većoj mjeri) i sami AKM-stručnjaci, na korist naše, sve zahtjevnije i obrazovanije, publike, ali i u skladu s mijenama, preporukama i izazovima suvremenog odgojno-obrazovnog sustava u zemlji i svijetu.

Prilog 1 Arhivska pedagogija

Hrvoje Stančić

Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti,
Sveučilište u Zagrebu
hstancic@ffzg.hr

Ana Garić

Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti,
Sveučilište u Zagrebu
agaric@ffzg.hr

Uvod

Kao što knjižnice i muzeji u Hrvatskoj, svatko na svoj način, oblikuju i pružaju različite usluge za djecu predškolske i školske dobi, tako su nedavno i arhivi kod nas prepoznali potrebu i važnost otvaranja prema odgojno-obrazovnom sustavu od predškolske do visokoškolske razine. Slijedom dugogodišnje prakse muzejske pedagogije koja je prepoznatljiva među AKM-institucijama i šire, u hrvatsku arhivističku praksu uvodi se novi stručni pojam – arhivska pedagogija.

Hrvatsko arhivističko društvo (HAD) na IV. Kongresu arhivista u Opatiji u listopadu 2013. godine predložilo je osnivanje Sekcije za razvoj arhivske pedagogije te sustavno implementiranje arhivske pedagogije u rad arhivâ, koju je HAD krajem 2013. godine i formalno osnovao. Arhivska pedagogija definira se kao „interdisciplinarno područje u kojem se susreće arhivska teorija i praksa s pedagogijom, a bavi se, u najširem smislu, pripremom i obradom arhivskoga gradiva u odgojno-obrazovne svrhe u skladu s dobi i interesom djece, učenika, studenata i odraslih. Arhivskom pedagogijom trebao bi se baviti arhivski pedagog kao stručno osposobljena osoba koja poznaje arhivsku teoriju i praksu te pedagoško-didaktička načela. Ovu definiciju arhivske pedagogije predložili su autori ovog rada nakon istraživa-

nja, provedenog u rujnu 2013. godine, u kojem su ispitivali otvorenost državnih arhiva u Hrvatskoj prema odgojno-obrazovnom sustavu.¹ Istraživanje je obuhvatilo četiri grupe ispitanika: ravnatelje arhiva i njihove ostale zaposlenike te učitelje razredne i predmetne nastave i učenike viših razreda iz triju osnovnih škola u Zagrebu. Razlog uključivanja tih četiriju skupina ispitanika u navedeno istraživanje leži u tome što je svaka od njih ključan subjekt u kontekstu arhivske pedagogije te s obzirom na svoje specifičnosti otkriva različite aspekte otvorenosti arhiva prema odgojno-obrazovnom sustavu, poput postojanja i raznolikosti odgojno-obrazovne ponude arhiva i prepoznavanja važnosti razvoja njegova odgojno-obrazovnog potencijala. Ograničenja provedenoga istraživanja odnose se na činjenicu da njime nije obuhvaćena predškolska i visokoškolska razina obrazovanja zbog toga što bi takva, sveobuhvatna, skupina ispitanika bila suviše raznolika, a njihove korisničke potrebe previše različite. Cilj istraživanja bio je ispitati postojanje i raznolikost odgojno-obrazovne ponude državnih arhiva namijenjenih učenicima osnovnih i srednjih škola i njihovim učiteljima i nastavnicima te stavove i motivaciju arhivista u odnosu na razvoj odgojno-obrazovnih sadržaja i aktivnosti u arhivu u kojem rade.

Na temelju prikupljenih i obrađenih podataka u istraživanju, autori su izveli sljedeće zaključke: (1) u Hrvatskoj postoji odgojno-obrazovna aktivnost arhiva, (2) odgojno-obrazovna aktivnost arhiva u Hrvatskoj nedovoljno je razvijena u odnosu na odgojno-obrazovnu aktivnost istaknutih stranih arhiva poput Britanskog nacionalnog arhiva i Američkog nacionalnog arhiva, (3) ponuda odgojno-obrazovne aktivnosti arhiva nije dovoljno vidljiva i dostupna učiteljima i učenicima, (4) ravnatelji arhiva prepoznaju potencijal arhivske pedagogije i smatraju je važnom i korisnom za razvoj arhivske djelatnosti, (5) arhivi u Hrvatskoj bavili bi se arhivskom pedagogijom kada bi imali više stručnjaka u tom području, više financijskih sredstava i više organizacijskih mogućnosti, (6) ravnatelji arhiva smatraju da je arhivski pedagog kao stručnjak potreban arhivu, (7) većina zaposlenika arhiva pokazuje interes za bavljenjem arhivskom pedagogijom, (8) učitelji i nastavnici nisu dovoljno upoznati s odgojno-obrazovnim aktivnostima arhiva, (9) većina učitelja i nastavnika prepoznaje odgojno-obrazovni potencijal arhiva

i pokazuje interes da ga otkrije, (10) većina učenika nije u dovoljnoj mjeri upoznata s arhivom kao ustanovom, (11) učenici bolje poznaju rad knjižnica i muzeja nego rad arhiva te (12) većina učenika pokazuje interes za posjet arhivu.² Svi navedeni zaključci idu u prilog tomu da arhivska pedagogija u Hrvatskoj ima potencijala za razvoj. Oni bi trebali biti motivacija svim arhivistima koji se odluče baviti arhivskom pedagogijom. I Zakon o arhivskom gradivu i arhivima daje potporu tomu jer u njemu stoji da se arhivsko gradivo daje na korištenje, uz službene, znanstvene i druge svrhe, i za potrebe nastave.³

S obzirom na prikazane rezultate istraživanja te na temelju dobre prakse nekih europskih i svjetskih arhiva, autori predlažu niz konkretnih načina razvoja arhivske pedagogije u Hrvatskoj. Potrebno je (1) nadopuniti Uredbu o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama tako da se u nju doda naziv radnog mjesta arhivski pedagog. Zatim, važno je (2) odgojno-obrazovnu ponudu arhiva obogatiti i učiniti ju vidljivom, a to podrazumijeva organiziranje više posjeta djece, učenika i studenata arhivu kako bi im se predstavio rad arhiva i značaj arhivske djelatnosti, organiziranje različitih radionica za učenike, učitelje i studente (arhivistička, genealoška, glagoljaška, heraldička, paleografska, povijesna, novinarska, likovna, kartografska i dr.), digitaliziranje arhivskog gradiva za potrebe nastave i njegovo objavljivanje na mrežnim stranicama arhiva, izrada elektroničkih nastavnih materijala za proučavanje i interpretaciju različitog arhivskog gradiva u skladu s nacionalnim okvirnim kurikulumom. Obavijesti o tim aktivnostima potrebno je postavljati na mrežnim stranicama arhiva (po mogućnosti u posebnoj i izdvojenoj sekciji) i društvenim mrežama. Također, valja (3) uspostaviti suradnju sa školama i fakultetima te u dogovoru s njima, na fleksibilan način, ostvarivati odgojno-obrazovne aktivnosti unutar samog arhiva i izvan njega. (4) Sve navedene aktivnosti trebao bi obavljati tim stručnjaka predvođen i koordiniran arhivskim pedagogom koji bi se posvetio odgojno-obrazovnom radu u arhivu u kojem je zaposlen.⁴

Kao što je već istaknuto, odgojno-obrazovna aktivnost arhiva u Hrvatskoj postoji. Pritom treba posebno izdvojiti Hrvatski državni arhiv (HDA) koji

2 Stančić, H.; Garić, A. Nav. dj., str. 232-233.

3 Zakon o arhivskom gradivu i arhivima (NN 144/12)

4 Stančić, H.; Garić, A. Nav. dj., str. 236-237.

1 Stančić, Hrvoje; Garić, Ana. Otvorenost hrvatskih arhiva prema odgojno-obrazovnom sustavu. // Arhivi i politika, Hrvatsko arhivističko društvo, Opatija, 2013., str. 235.

organizira različite radionice (arhivističke, paleografske, genealoške, heraldičke, glagoljaške i dr.), obilaski i izložbe za djecu, učenike, studente i odrasle s mogućnošću organiziranja aktivnosti i izvan Arhiva.⁵ Uz HDA, Državni arhiv u Slavanskom Brodu (DASB) započeo je prije tri godine intenzivniji rad s učenicima osnovnih i srednjih škola te studentima kako bi im omogućio susret s izvornim arhivskim gradivom s ciljem obogaćivanja znanja o svom zavičaju. DASB je provjerio uspješnost i zanimljivost svog odgojno-obrazovnog rada anketiranjem učitelja osnovnih škola koji su sudjelovali u radionicama te dobio vrijedne povratne informacije na temelju kojih će svoj rad poboljšati i nastaviti.⁶

Valjalo bi još istaknuti dva arhiva, Britanski nacionalni arhiv (British National Archives) i Američki nacionalni arhiv (National Archives), kao najbolje svjetske primjere arhivske pedagogije koji su kao takvi izdvojeni u istraživanju „Obrazovne aktivnosti arhiva u online okruženju“.⁷ Navedeni arhivi na svojim mrežnim stranicama posebnu pažnju posvećuju upravo učenicima i učiteljima, prilagođavanjem i dostupnošću digitaliziranog arhivskog gradiva (tekstualno gradivo, fotografija, zvučni zapisi, videomaterijali), radnih listića i drugih materijala pomoću kojih se gradivo može proučavati i interpretirati, igri i sl.

Arhivska pedagogija danas predstavlja suvremeni oblik proširenja arhivske djelatnosti. Ona otvara nove mogućnosti korištenja arhivskoga gradiva. Arhivska pedagogija, povezujući arhive i odgojno-obrazovne institucije, može učiniti mnogo na području obrazovanja postojećih i budućih korisnika, senzibilizirati društvo za arhive i njihovu djelatnost te povećati vidljivost i značaj arhiva u sredini u kojoj djeluje.

Literatura

Hrvatski državni arhiv. Radionice, [citirano:2014-03-07]. Dostupno na: <http://www.arhiv.hr/arhiv2/Uslugezajavnost/Obilasci-i-radionice/Radionice/index.htm>

Slanček, Gordana. Arhivska pedagogija i rad s učenicima u državnom arhivu u Slavanskom Brodu. // Arhivi i politika, 2013, str. 259-265.

Stančić, Hrvoje; Garić, Ana; Stanković A. Archival educational activities in the online environment. // APEX – Building infrastructures for archives in a digital world, Dublin, 26.-28. lipanj 2013., rkp. 25 str. [u tisku]

Stančić, Hrvoje; Garić, Ana. Otvorenost hrvatskih arhiva prema odgojno-obrazovnom sustavu. // Arhivi i politika, Hrvatsko arhivističko društvo, Opatija 2013, str. 209-240.

Zakon o arhivskom gradivu i arhivima. Narodne novine 144/12.

5 Hrvatski državni arhiv, Radionice, <http://www.arhiv.hr/arhiv2/Uslugezajavnost/Obilasci-i-radionice/Radionice/index.htm> (07.03.2014.)

6 Slanček, Gordana. Arhivska pedagogija i rad s učenicima u državnom arhivu u Slavanskom Brodu. // Arhivi i politika, Hrvatsko arhivističko društvo, Opatija, 2013., str. 259-265.

7 Stančić, H.; Garić, A.; Stanković A. Archival educational activities in the online environment. // APEX – Building infrastructures for archives in a digital world, Dublin, 26.-28. lipanj 2013., rkp. 25 str. [u tisku].